

SITUACIÓN E PERSPECTIVAS LABORAIS DA EDUCACIÓN SOCIAL NO ÁMBITO DA ANIMACIÓN SOCIOCULTURAL E DA PEDAGOXÍA DO OCIO EN GALICIA¹

María D. Dapía Conde*
Mª Reyes Fernández González**
Universidade de Vigo

INTRODUCCIÓN

Presentamos neste traballo parte dunha investigación máis ampla que tiña como obxectivo básico coñecer-la realidade profesional dos titulados en Educación Social. A preocupación nace fundamentalmente polo escaso recoñecemento social dunha profesión de recente incorporación e implantación na universidade española e galega. Consideramos que toda reflexión acerca da conexión teórico-práctica, formación-profesionalización é útil e necesaria, máis se cabe cando estamos a falar de novas titulacións asociadas a traballos ós que se accedía con formacións diversas, en moitos casos non universitarias, e con escasa profesionalización, incluso cubertos por voluntariado. Coñecer, polo tanto, cáál é o impacto

destes novos titulados no mercado laboral é o eixe da nosa investigación.

1. TENDENCIAS DO EMPREGO EN GALICIA: RESULTADOS DO ANO 1999

O estudio das principais tendencias do emprego en Galicia foi realizado baseándose en tres fontes estatísticas: as Oficinas de Emprego da Xunta de Galicia, a Seguridade Social e a Enquisa de Poboación Activa (EPA), elaborada polo Instituto Nacional de Estadística (INE). Os datos que se derivan poñen de manifesto a relativa bonanza económica que vive a sociedade galega.

En efecto, durante o ano 1999 produciuse un descenso do desemprego, tanto do rexistrado coma do estimado

* Profesora Titular Interina de Teoría e Historia da Educación.

** Profesora Asociada de Teoría e Historia da Educación.

¹ Este traballo foi realizado gracias á subvención concedida pola Universidade de Vigo. Proxecto de investigación *O perfil profesional do educador/a social na Galicia Sur nos ámbitos da animación sociolaboral e a animación sociocultural.*

pola EPA, e continuaron as tendencias positivas da contratación e da afiliación á Seguridade Social en Galicia, datos que seguidamente desenvolveremos (Xunta de Galicia, 2000).

Segundo a información das Oficinas de Emprego da Xunta, a taxa de desemprego rexistrado pasou de se-lo 13,78% da poboación activa ó 12,48%, o que supón unha redución de 1,30 puntos porcentuais da poboación activa. educación que se produciu nas catro provincias galegas, tanto no caso do paro masculino coma no feminino, no chamado desemprego xuvenil (traballadores menores de 25 anos), en tódolos sectores productivos e no colectivo de parados sen emprego anterior.

No que fai referencia ós datos de contratación observouse un aumento do 14,78% nos contratos rexistrados nestas Oficinas con respecto ó ano 1998. En canto ós tipos de contrato, o número de indefinidos rexistrados ata finais do 1999 foi de 12.689 e o número de temporais resultou ser de 148.996, cifras que indican unha tendencia ascendente.

Pola súa parte, as referencias da Seguridade Social confirman a tendencia á alza do emprego en Galicia durante o ano 1999 ó chegar a 855.048 afiliados totais, o que supón un crecemento do 3,48 % con respecto ó ano anterior.

Os resultados da terceira fonte estatística que se mencionou anteriormente, a Enquisa de Poboación Activa (EPA), mostran tamén un comporta-

mento favorable dos principais indicadores do mercado de traballo en Galicia ó longo de 1999, cun repunte da actividade (incremento da poboación activa en 21.500 persoas) e da ocupación (aumento en 28.300 persoas), e un descenso do paro en 6800 parados (Xunta de Galicia, 2000).

2. SITUACIÓN ACTUAL DOS EDUCADORES SOCIAIS. INCIDENCIA ESPECIAL NO CAMPO DA ANIMACIÓN SOCIOCULTURAL

Para estudia-las posibilidades que o mercado laboral lles ofrece ós educadores sociais procedeuse, por un lado, a identifica-las fontes de posibles ofertas —incorporación nas convocatorias da Administración Autonómica, oferta de prazas na educación formal e presenza nas convocatorias en diarios— e por outro, a analiza-la incorporación laboral da primeira promoción (94/97) de titulados en Educación Social da Universidade de Vigo (59 persoas), para o que se deseñou un cuestionario que lles foi administrado telefonicamente en xaneiro do ano 2000.

2.1. IDENTIFICACIÓN DAS FONTES DE POSIBLES OFERTAS

Presentaremos neste apartado algunhas das heteroxéneas posibilidades laborais nas que se contempla de xeito explícito a Animación Sociocultural. Analizaremos desde convocatorias de subvencións ou ofertas de emprego público da Administración Autonómica a anuncios de prensa, coa

finalidade de ir tratando de identificalas fontes ou vías de contratación, como un factor básico para estimar a intensidade e calidade da articulación profesional do educador social, así como as súas perspectivas de futuro.

A identificación das fontes de posibles ofertas, relacionadas coa intervención profesional do educador social no campo da Animación Sociocultural, levounos ó seguinte resultado:

— Convocatorias das distintas Consellerías da Xunta de Galicia, como, por exemplo, a Orde do 29 de decembro de 1999 pola que se regulan as subvencións a concellos para a realización de actividades dirixidas á xuventude e promoción da información xuvenil (DOG do 13-1-2000) ou a Orde do 30 de decembro de 1999 pola que se anuncian e regulan axudas para actividades programadas por entidades xuvenís e entidades prestadoras de servizos á xuventude (DOG do 19-1-2000). En ambas convocatorias menciónanse explicitamente actividades de animación sociocultural.

Así mesmo, a Orde do 22 de novembro de 1999 pola que se convocan subvencións a particulares, asociacións e institucións culturais (DOG do 10-1-2000), destinadas “á realización de actividades nos campos da promoción e cooperación cultural, e de difusión e Animación Sociocultural que contribúan á difusión e promoción da cultu-

ra galega” (art. 1º), incorpora a Animación Sociocultural.

— Saídas na educación formal (oferta de emprego público).

O educador social que opte por dedicarse profesionalmente á docencia ten a posibilidade de facelo, e así aparece recoñecida na implantación de diversos módulos profesionais de diferentes ciclos formativos.

A Orde do 1 de outubro de 1998 (DOG do 9-10-1998) establece as titulacións declaradas equivalentes, no referente á de docencia, para as especialidades de Formación Profesional Específica do corpo de profesores de Ensinanza Secundaria.

En concreto, a especialidade que ten máis que ver coa Animación

Unha das facetas da animación sociocultural é a de manter un equilibrio san coa actividade no tempo de lecer entre os membros da comunidade.

Sociocultural é a denominada “intervención sociocomunitaria” (ciclo formativo de Animación Sociocultural), no que se establece a equivalencia, para a docencia, dos títulos de Mestre, diplomado en Educación Social e diplomado en Trabajo Social.

De igual xeito, na especialidade de “servicios á comunidade” (tamén relacionada coa Animación Sociocultural) inclúese, entre outras, a titulación de diplomado en Educación Social.

A oferta de emprego público para Galicia nos dous últimos anos do corpo de profesorado de Educación Secundaria, para estas especialidades ás que se pode optar coa Diplomatura de Educación Social (recoñecida esta titulación de forma explícita), é a seguinte:

Táboa 2.1. Oferta de emprego público.

ANO	ESPECIALIDADE	Nº P AZAS
1999	Intervención Sociocomunitaria	5
2000	Servicios á Comunidade	5

Fonte: Orde do 15 de marzo de 1999 e Orde do 15 de marzo de 2000.

A todo isto habería que engadi-la inclusión dos educadores sociais nos equipos de orientación específicos, regulamentados en Galicia polo Decreto 120/1998 de 23 de abril (art. 5°),

así como a súa participación nos programas de garantía social da Orde de 24 de xullo de 1998 (art. 22°, apartado f).

— Anuncios en prensa.

A análise dunha selección das convocatorias en prensa de postos de traballo relacionados coa Animación Sociocultural permítenos identificar unha primeira tendencia no que se refire ás fontes de contratación: o impacto da administración local e das ONGs. A elas dedicaremos unhas liñas para presenta-las súas peculiaridades.

Sobre os concellos (Táboa 2.2) faremo-las seguintes reflexións:

1) Os concellos, de forma crecente, comezan a recoñece-la necesidade de actividades, programas e servicios relacionados coa Educación Social, pois se observa un incremento notable de ofertas respecto a anos anteriores, e incluso un deles —o da Coruña— oferta unha praza de educador social como funcionario de carreira.

2) Existe un certo paralelismo entre os postos de traballo solicitados polos concellos e as convocatorias de subvencións da administración autonómica destinadas a concellos.

3) Como consecuencia do anterior, os contratos de traballo predominantes son os laborais temporais por obra ou servicio, dependendo a súa continuidade, fundamentalmente, das subvencións outorgadas. Dato que concorda coa tendencia sinalada no apartado 1 referido ó gran número de

contratos temporais rexistrados nas Oficinas de Emprego da Xunta de Galicia durante 1999.

4) Polo que se refire ós requisitos de titulación, aínda se constata unha gran dispersión: titulacións universitarias —Psicoloxía, Educación Social—, ou outras —BUP, FP con alusión específica ós Técnicos Superiores en Animación Sociocultural (TASOC).

5) O tipo de selección predominante é a valoración de méritos acompañada da realización dunha entrevista persoal.

6) Nun dos concellos analizados, a oferta tiña o formato de bolsa de traballo.

A revisión das ofertas promovidas por ONGs (Táboa 2.3), en relación ó ámbito que nos ocupa, permítenos corroborar algunha das reflexións anteriores; referímonos ó tipo de contrato habitual —por obra ou servicio—, ó tipo de selección —concurso de méritos máis entrevista— e á dispersión e ambigüidade das titulacións esixidas, pois incluso se solicitan títulos propios das Escolas de Tempo Libre —monitor e director de tempo libre.

Táboa 2.2. Anuncios en prensa: Concellos

I. CONCELLOS/MANCOMUNIDADES					
NOME CONCELLO	DENOMINACIÓN DO POSTO	TIPO DE CONTRATO	REQUISITOS (titulación)	DATA (public.)	TIPOS DE SELECCIÓN
Concello de edondela	1 Educador Social 1 Técnico de Información e Promoción de Actividades da Oficina de Información Xuvenil	—	—	12.1.2000	—
Concello de Paderne	1 responsable da Oficina de Información Xuvenil	Contratación laboral temporal (12 meses) por obra ou servicio	Licenciatura Psicoloxía	19.1.2000	Valoración de méritos e entrevista persoal
Concello de Ferrol	1 Animador socio-cultural	Bolsa de traballo (listas) (Grupo C)	TASOC	11.2.2000	—
Concello de Nogueira de amuín	1 Educador Social para a Oficina de Información Xuvenil	—	Diplomatura Educación Social	4.6.2000	—
Concello da Coruña	1 Educador Social	Funcionario de carreira	Diplomatura Educación Social	14.6.2000	—

Concello de Miño	1 Animador socio-cultural-deportivo + Oficina de Información Xuvenil	Por obra ou servicio	BUP, FP II ou título equivalente	5.1.2000	Concurso de méritos
Concello de Cambre	1 Educador Social	Contratación laboral temporal (6 meses) por obra ou servicio	Diplomatura Educación Social	14.1.2000	Valoración de méritos e entrevista personal

Táboa 2.3. Anuncios en prensa: ONGs

II. ONGs					
INSTITUCIÓN	DENOMINACIÓN DO POSTO	TIPO DE CONTRATO	REQUISITOS (titulación)	DATA (publ.)	TIPOS DE SELECCIÓN
Cruz Vermella (Ourense)	Coordinador de actividades socio-educativas	Contratación laboral temporal por obra ou servicio	Animador sociocultural e/ou monitor de tempo libre	10.3.1995	Valoración de méritos e entrevista
	Animador socio-cultural	Contratación temporal por obra ou servicio	Diplomado en Cc. Psicosociais ou Educativas Director de actividades de tempo libre	27.6.1995	Valoración de méritos e entrevista
	Coordinador de actividades socioeducativas con nenos e mozos	Contratación laboral temporal por obra ou servicio	Diplomado en Cc. Psicosociais ou Educativas	26.6.1996	Valoración de méritos e entrevista
	Docente para TASOC	Contratación a tempo parcial	Diplomado en Educación Social Título de Monitor de ocio e tempo Libre	11.6.2000	Currículo
	Monitor de actividades socioeducativas con nenos	Contratación laboral temporal por obra ou servicio	Formación no ámbito socioeducativo Monitor de ocio e tempo	18.1.1998	Valoración de méritos e entrevista

2.2. INCORPORACIÓN LABORAL DA PRIMEIRA PROMOCIÓN DE TITULADOS EN EDUCACIÓN SOCIAL

ecóllense neste apartado os resultados máis salientables da incorporación laboral da primeira promoción (94/97) de titulados en Educación Social pola Universidade de Vigo baseados no cuestionario administrado telefonicamente (ver anexo). Presentaranse datos globais resaltando aqueles que poidan afectar máis directamente ó exercicio profesional da Animación Sociocultural.

En termos xerais, comezaremos sinalando que dos 59 titulados en Educación Social no ano 1997 na Universidade de Vigo, localizáronse 57, que representan o 96,61%. Os 57 titulados localizados agrupámoslos, segundo o obxecto desta investigación, atendendo á súa situación laboral no ano 1999-2000, nas seguintes categorías:

Táboa 2.4. Clasificación segundo a situación laboral dos titulados en Educación Social

Traballando como Educador Social	30
Traballando noutros postos	7
Estudiando 2º ciclo Psicopedagogía	7
Estudiando oposicións	2
Bolseiros de 3º ciclo	2
En paro	9
TOTAL	57

Creemos que, en xeral, resulta bastante alentador o panorama laboral dos educadores sociais, xa que como se

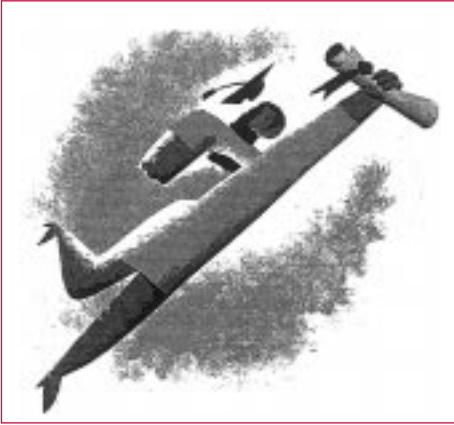
reflicte na táboa 2.4, o 52,63% está traballando en tarefas relacionadas coa súa titulación. En Cataluña (Navarro, 2000) a taxa de ocupación laboral dos educadores sociais ofrece uns resultados moi semellantes situándose en torno ó 60% os diplomados que traballan como educadores sociais. Será nesta poboación na que nos deteremos para analizar ámbitos, actividades desenvolvidas, forma de acceso, etc.

Dos trinta titulados que están desenvolvendo o seu labor profesional como educadores sociais, o 89,18% sitúa a súa actividade profesional nos ámbitos da Educación Especializada e da Animación Sociocultural, sendo este último o máis numeroso, xa que aglutina a máis da metade (ver Táboa 2.5).

Táboa 2.5. Ámbitos que engloban a actividade profesional dos Educadores Sociais

Animación Sociocultural	51,35%
Animación Sociolaboral	8,11%
Educación Especializada	37,83%
Educación de adultos	2,70%

A opción elixida de entre as catro posibles categorías vén determinada pola súa actividade preferente aínda que non exclusiva; é dicir, estes profesionais exercen a súa actividade, a miúdo, en diferentes ámbitos. Así, nalgúns casos trabállase a inserción de colectivos marxinaados cunha metodoloxía e técnicas propias da Animación Sociocultural, polo que podemos concluír que a porcentaxe (51,35%) se vería incrementada se temos en conta

O panorama laboral dos titulados en Educación Social preséntase dun xeito alentador.

aqueles outros que, circunscíbndose a outro dos ámbitos, tamén realizan actividades de Animación Sociocultural.

As institucións que acollen ós profesionais, recóllense na Táboa 2.6, na que se confirman os datos proporcionados pola análise das fontes de posibles ofertas no anterior apartado. É a Administración Local —concellos e mancomunidades— a que agrupa un maior número (43,75%), polo que se perfila coma o axente potencialmente máis empregador dos educadores sociais. Á Administración Local séguena en igual porcentaxe (21,87%) as ONGs (Cruz Vermella, Comité Antisida, Aldeas Infantís,...) e empresas privadas (residencias da Terceira Idade, Cooperativas de Animación Sociocultural, Empresa de Servicios Sociosanitarios— EULEN,...), e por último, con menor presenza (12,5%), as asociacións (culturais, de atención a drogodependentes, de desenvolvemento rural,...).

Táboa 2.6. Entidades “empregadoras”

Administración Local	43,75%
ONGs	21,87%
Empresas privadas	21,87%
Asociacións	12,50%

Navarro (2000), nun estudo acerca da inserción laboral dos educadores sociais de catro promocións de titulados en Cataluña, advirte do impacto das organizacións do terceiro sector como unha fonte de contratación en alza, e unha redución considerable das ofertas da Administración Pública, pasando dun volume de contratación do 45% a un 15%, aproximadamente.

A distribución por provincias nas que se atopan emprazadas as citadas institucións son as catro que configuran a Comunidade Autónoma galega, aínda que cunha distribución moi variada, en consonancia co lugar de procedencia dos ex-alumnos, que son fundamentalmente de Ourense e, en segundo termo, de Pontevedra. Observamos polo tanto, un paralelismo cos datos obtidos, sendo Ourense a provincia que agrupa maior número de institucións, seguida de Pontevedra (ver Táboa 2.7).

Táboa 2.7. Distribución por provincias

Ourense	71,1%
Pontevedra	18%
A Coruña	7,6%
Lugo	3,3%

A forma de acceso a estes postos de traballo foi moi variada, como se reflicte na seguinte táboa:

Táboa 2.8. Forma de acceso ó posto de traballo

FO MA DE ACCESO	PO CENTAXE
Servicio Galego de Colocación	17,24%
Anuncios en prensa	27,58%
Subvencións	17,24%
Contactos	24,14%
Outras	13,79%

Non obstante, si podemos constatar unha tendencia, que se caracteriza polo acceso ó posto de traballo por medio de contactos persoais que levaban implícitos a concesión dunha subvención e, en ocasións, a presentación dun proxecto elaborado polo educador que quere integrarse laboralmente.

É de destacar tamén o peso que teñen os anuncios de prensa como vehículo para a consecución dun traballo neste colectivo; quizais o máis importante sexa resaltar que o incremento de anuncios no ámbito socioeducativo pode reflectir que este ámbito se está consolidando como un importante xerador de emprego ou xacemento de emprego.

Por outra parte, tampouco podemos obvia-las medidas de acceso que nesta investigación incluímos na categoría "outras". eferímonos, á busca de emprego por envío de currículo (non solicitado), á contratación pola realización do *practicum* na institución

"empregadora" ou á inclusión en listas tras participar nas probas de selección e non conseguir directamente o posto ofertado.

O tipo de contrato maioritario nos educadores sociais é o denominado "contrato por obra ou servizo" que representa o 72% do total; consecuencia da anterior reflexión: acceso ó posto vinculado a unha subvención por un período de tempo determinado. Teñen presenza, aínda que minoritaria, os "contratos indefinidos" (12%) que corresponden con empresas privadas, "contratos en prácticas" (8%) e a "media xornada" (4%). Por último, hai que mencionar que un dos educadores sociais recibe o seu salario por horas traballadas, pero sen a formalización dun contrato. Polo tanto, as cifras mostran un importante compoñente de precariedade contractual, que pode ser debida a que nos atopamos na fase inicial de incorporación ó mercado laboral ou, pola contra, pódese tratar dunha tendencia que teremos que ver cómo evoluciona.

As condicións de acceso, para o exercicio das funcións desenvolvidas polos titulados en Educación Social entrevistados, non incluían explicitamente, e de forma maioritaria, a posesión do título de Diplomado en Educación Social. O 58,06% responde negativamente á inclusión como requisito de acceso ó posto de traballo a Diplomatura en Educación Social. Pero ademais, hai que ter en conta que os que afirman cumprir este requisito (35,5%) engaden que o motivo está en

que son eles mesmos os promotores e xestores do seu emprego ó elabora-lo proxecto de intervención (que se subvencionará) determinando os titulados necesarios. Polo tanto, a tendencia vén marcada polo escaso recoñecemento laboral da diplomatura, unha titulación “pouco coñecida” e “escasa-

mente consolidada” na sociedade galega, aínda que con lixeiro crecemento.

Pero, ¿cales son as funcións que principalmente desenvolven os diplomados en Educación Social cando exercen a súa profesión dentro da Animación Sociocultural?

A organización, posta en práctica e seguemento das actividades de lecer con calquera colectivo é unha das principais funcións que, en Animación Sociocultural, desenvolven os diplomados en Educación Social.

Segundo as contestacións da primeira promoción, basicamente son a organización, posta en práctica e seguimento de actividades de ocio e tempo libre as funcións desenvolvidas con calquera colectivo (infancia, xuventude, terceira idade, adultos, colectivos marxinais,...), o que concorda cos resultados da investigación que o INEM realizou co título de “Estudio Ocupacional

de Animación Sociocultural y Educación en el Tiempo Libre”, no que se establecía que o proceso de traballo dun animador sociocultural se pode resumir nos seguintes puntos (Valverde Tascón, 1990, p. 419):

a) Estudio socioeconómico e cultural da comunidade (aspecto que, se ben os nosos titulados non resaltan claramente, si se pode considerar

que o realizaron xa que a maioría deles tiveron que elaborar un proxecto para pedir unha subvención).

- b) Programación de actividades.
- c) Planificación de actividades.
- d) Xestión de recursos.
- e) Avaliación de resultados.

Todo isto, lévanos a afirmar que:

A práctica profesional dos educadores sociais depende, en gran medida, das políticas sociais [...], pero tamén da formación recibida (Sáez, 1996, p. 18).

Pero ademais, para os educadores sociais estase abrindo un campo profesional, un espacio laboral considerable, creándose a necesidade da súa demanda, pero, e isto é importante, non nas mellores condicións laborais —inestabilidade, precariedade— nin económicas, senón dependentes da concesión de subvencións da Administración Autonómica.

3. PERSPECTIVAS LABORAIS DA EDUCACIÓN SOCIAL NO ÁMBITO DA ANIMACIÓN SOCIOCULTURAL

Baseándonos nos xacementos de emprego detectados pola Comisión Europea (1993), entendidos como ámbitos nos que a demanda laboral se está incrementando a un ritmo vertixinoso debido ás transformacións que sofre a sociedade, podemos afirmar que o futuro laboral dos titulados en Educación Social é prometedor, pois dentro dalgúns deles, clasificados en diferentes bloques, poden desenvolver funcións propias da Animación Sociocultural:

SE VICIOS DA VIDA DÍA A DÍA

SE VICIOS A DOMICILIO:

Atención persoal (terceira idade,...).

CUIDADO DOS NENOS:

Servicio de ocio e turismo infantil.

SE VICIOS CULTURAIS E DE OCIO

A VALORIZACIÓN DO PATRIMONIO

CULTURAL:

Difusión da cultura.

O DESENVOLVEMENTO CULTURAL LOCAL:

Creación artística e difusión.

Novos oficios (escolas de canto, mediadores do libro,...).

Cabe preguntarse, ¿cales foron as causas que xeraron a demanda na sociedade actual destas intervencións? ¿Cal é o papel da Animación Sociocultural neste contexto?

A Animación Sociocultural é unha das respostas ós problemas aparecidos polos novos contextos que cambian e transforman a sociedade postindustrial. Froufe e González (1995, pp. 7-12) falan de distintos factores que propician a súa aparición (socioeconómicos, culturais, educativos e políticos). Sen deternos en todos eles, cremos conveniente destacar brevemente aqueles que, desde o noso punto de vista, na actualidade teñen unha incidencia maior na consolidación da Animación Sociocultural como un dos xacementos de emprego.

En primeiro lugar, a consideración de dereito outorgada ó ocio e a cultura en diversas normativas de diferente rango. No ámbito internacional, na Declaración Universal dos Dereitos Humanos de 1948 o artigo 24 refírese ó dereito ó descanso, aproveitamento do tempo libre e vacacións, e o artigo 22 fai referencia á satisfacción dos dereitos culturais.

No contexto español, será a Constitución española de 1978 a normativa xeral da que partir, e na que podemos destacar distintas referencias. Xa no preámbulo menciona “promove-lo progreso da cultura”, continúa no artigo 9.2 do título preliminar cando sinala como competencias dos poderes públicos “facilita-la participación de tódolos cidadáns na vida política, económica e cultural...”, así como o artigo 43.3 referido a “adecuada utilización do ocio”, o 44.1 de “acceso á cultura”, ou con alusión “ó desenvolvemento cultural dos mozos” e o 50 sobre “o ocio e a cultura na terceira idade”.

Se descendemos ó ámbito de competencias da Comunidade Autónoma de Galicia e revisámo-la Lei Orgánica 1/1981 de 6 de abril do Estatuto de Autonomía de Galicia, recóllense diferentes artigos relacionados co tema que nos ocupa; algúns con carácter xeral e redacción semellante á expresada na Constitución (art. 4.2 do título preliminar, redacción igual ó art. 9.2 do título preliminar da Constitución, aínda que circunscrito ó ámbito galego), outros relativos ó idioma galego (art. 5.3 “potenciarán a utilización do galego en

tódolas ordes da vida pública, cultural e informativa”) ou ós valores galegos (art. 3.2 acerca da “defensa e promoción dos valores culturais do pobo galego”). Sen embargo, é no artigo 27 do título segundo —Das Competencias de Galicia— no que máis explicitamente se inclúen artigos con clara vinculación coa Animación Sociocultural; referímonos ó “fomento da cultura” (27.19), “adecuada utilización do ocio” (27.22) e á “promoción do desenvolvemento comunitario” (27.14).

Neste marco legal de universalización do ocio e da cultura, de acceso xeneralizado a tódolos estratos sociais e a tódolos estadios do ciclo vital, aparecen novas necesidades culturais que van desde a democratización cultural —difusión da cultura— á democracia cultural —creación cultural. A Animación Sociocultural perfírase logo, e tal e como sinala Trilla (1997, p. 17), no instrumento de democracia cultural máis que da só democratización da cultura. Non é un medio para difundir esta, senón unha forma de cataliza-la potencialidade das comunidades para xeral-la”. Non obstante, engade, “a difusión e conservación da cultura patrimonial non se opón necesariamente ó cultivo e potenciación da cultura popular... en todo caso constitúen dúas vertentes complementarias que deben integrarse nas políticas culturais”.

A isto habería que engadi-las necesidades emanadas dos cambios na estrutura familiar. Posiblemente, o cambio máis significativo na sociedade actual sexa a incorporación da muller ó

mundo laboral, que ó igual cós pais, están menos dispoñibles para ocuparse dos seus fillos no tempo libre destes. A este feito, habería que suma-la redución na extensión das familias —as familias de hoxe son menos numerosas— e a falla de lugares onde os nenos poidan xogar (as rúas, os barrios son cada vez máis hostís para os pequenos). Estes factores apuntan á necesidade de espazos, servizos e profesionais do ocio infantil que dean resposta a esta demanda social, que lles ofrezan ós nenos oportunidades de xogo, de recreo, de relacionarse..., en definitiva, que axuden ó seu desenvolvemento.

Pero ademais, os cambios na estrutura familiar non só teñen consecuencias para os máis pequenos, senón tamén para os maiores. A aludida referencia ó traballo da muller fóra do fogar non lle permite coidar dos seus proxenitores (nin dos da súa parella). Se temos ademais en conta a anticipación na idade de xubilación e o incremento da esperanza de vida —envellecemento da poboación—, todo apunta á consideración da terceira idade como o colectivo con maior tempo libre, que precisa de atención persoal e de intervencións, entre outras, no ámbito do ocio e a cultura. Coincidimos con equejo (1997, p. 259) cando afirma que a intervención na terceira idade debería centrarse fundamentalmente en dous campos complementarios. Un máis persoal e circunscrito á política social (cobertura das novas necesidades de carácter social) e outro máis específico referido á intervención

Cos cambios que presenta a estrutura familiar pódese orienta-la actividade do Educador Social a pequenos e maiores.

socioeducativa, no que os programas de Animación Sociocultural cobran un papel relevante, facilitando o acceso ós bens culturais e fomentando o emprego recreativo do tempo libre, que contribuirán á mellora da súa calidade de vida.

En consecuencia, estes e outros factores non descritos confirman a Animación Sociocultural como un ámbito profesional no que depositar grandes esperanzas, e os educadores sociais —que segundo o Real Decreto 1420/1991 polo que se establece o título universitario oficial da Diplomatura en Educación Social intervirán no ámbito da Animación Sociocultural— como profesionais con amplas expectativas de futuro laboral.

BIBLIOGRAFÍA

Comisión Europea, *Crecimiento. Competitividad y Empleo. Retos y pistas para entrar en el siglo XXI*,

Bruxelas, Comisión Europea, 1993.

Decreto 120/1998 de 23 de abril, polo que se regulan os equipos de orientación específicos de Galicia (DOG, 27-4-1998).

Froufe, S., e M. González, *Para comprender la animación sociocultural*, Salamanca, Amarú, 1995.

Lei Orgánica 1/1981 de 6 de abril do Estatuto de Autonomía de Galicia (BOE, 28-4-1981).

Navarro, C., "El procés d'inserció laboral a Catalunya: entre l'oportunitat i el risc", *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 15, 2000, pp. 10-31.

Orde de 24 de xullo de 1998, pola que se establecen os programas de garantía social (DOG, 31-7-1998).

Orde do 1 de outubro de 1998 pola que se establecen as titulacións declaradas equivalentes para efectos de docencia para as especialidades de Formación Profesional Específica do corpo de profesores de Ensinanza Secundaria (DOG, 9-10-1998).

Orde do 22 de novembro de 1999 pola que se convocan subvencións a particulares, asociacións e institucións culturais para a realización de actividades culturais (DOG, 10-1-2000).

Orde do 29 de decembro de 1999 pola que se regulan as subvencións a concellos para a realización de

actividades dirixidas á xuventude e promoción da información xuvenil (DOG, 13-1-2000).

Orde do 30 de decembro de 1999 pola que se anuncian e regulan axudas para actividades programadas por entidades xuvenís e entidades prestadoras de servicios á xuventude (DOG, 19-1-2000).

Orde do 15 de marzo de 1999 pola que se convocan procedementos selectivos de ingreso e acceso ó corpo de profesores de ensino secundario, profesores técnicos de formación profesional, profesores de escolas oficiais de idiomas e profesores de música e artes escénicas e procedemento de adquisición de novas especialidades polos funcionarios de carreira dos anteditos corpos na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG, 22-3-1999).

Orde do 15 de marzo de 2000 pola que se convocan procedementos selectivos de ingreso e acceso ó corpo de profesores de ensino secundario, profesores técnicos de formación profesional, profesores de escolas oficiais de idiomas e profesores de música e artes escénicas e procedemento de adquisición de novas especialidades polos funcionarios de carreira dos anteditos corpos na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG, 22-3-2000).

eal Decreto 1420/1991 do 30 de agosto, polo que se establece o título

universitario de Diplomado en Educación Social (BOE, 20-10-1991).

quejejo, A., "Animación sociocultural en la tercera edad", en J. Trilla (coord.), *Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos*, Barcelona, Ariel, 1997, pp. 255-268.

Sáez, J., "La profesionalización de los educadores sociales: algunas consideraciones introductorias", en J. A. López Herrerías (coord.), *El Educador Social. Líneas de formación y actuación*, Madrid, Guillermo Mirecki, 1996, pp. 11-21.

Trilla, J., "Concepto, discurso y universo de la animación sociocultural", en J. Trilla (coord.), *Animación sociocultural. Teorías, programas y ámbitos*, Barcelona, Ariel, 1997, pp. 13-39.

Valverde Tascón, V., "Ejercicio profesional del animador", en . Marín Ibáñez e M. G. Pérez Serrano (eds.), *Investigación en Animación Sociocultural*, Madrid, UNED, 1990, pp. 409-419.

Xunta de Galicia, *Tendencias do Emprego en Galicia. 4º Trimestre 99*, Consellería de Familia e Promoción do Emprego, Muller e Xuventude, Santiago de Compostela, 2000.

ANEXO: CUESTIONARIO "SAÍDAS PROFESIONAIS DOS EDUCADORES SOCIAIS".

1. Lugar de traballo:

A CO UÑA

LUGO

PONTEVED A

OU ENSE

2. Ámbito:

Animación Sociocultural

Animación Sociolaboral

Educación Especializada

Educación de Adultos

3. Institución na que traballas:

.....
 .....
 .....

4. Actividade/s desenvolvida/s:

.....
 .....
 .....

5. Colectivo/s atendido/s:

.....

6. Forma de acceso ó posto de traballo:

Servicio Galego de Colocación

Contactos persoais

Anuncios en prensa

Oposicións/Concursos

Subvencións

Outras .....

7. Tipo de contrato:

.....

.....

8. Para o posto que ocupas, ¿requiríase especificamente a Diplomatura en Educación Social?:

SI

NON

